

УДК 621.797:621.664

DOI 10.33251/2707-8620-2020-2-106-112

КОВАЛЕНКО Надія Олегівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
економіки та туризму,
Льотна академія
Національного авіаційного університету,
ORCID: 0000-0002-1651-9750

ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ АВІАКОМПАНІЇ

У статті досліджено особливості впровадження інформаційних технологій в систему корпоративного управління авіакомпанії. Формалізовано понятійно-категоріальний апарат управління корпоративною інформаційною діяльністю авіакомпанії. Визначено вектори розвитку діяльності авіакомпанії з позиції впровадження інформаційних технологій в корпоративне управління. Запропоновано практичні рекомендації щодо впровадження корпоративної інформаційної системи як елемента вдосконалення управління діяльністю авіакомпанії.

Ключові слова: авіакомпанія, автоматизоване управління, інформаційні технології, корпоративне управління, корпоративна інформаційна система, управління, бізнес-стратегія, управлінська ідеологія.

Постановка проблеми і її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. Сучасні вимоги до функціонування авіатранспортної галузі України потребують формування принципово нової соціально-економічної політики компаній, спрямованої на забезпечення сталого розвитку в умовах становлення інформаційного суспільства та відповідної йому інформаційної економіки. Сьогодні темпи та напрями розвитку цивільної авіації значною мірою визначають конкурентоспроможність економіки України. Як свідчить світовий досвід, в умовах загострення конкуренції на світових ринках особливої значущості набуває запровадження вітчизняними авіакомпаніями новітніх корпоративних інформаційних технологій, впровадження інноваційних підходів в організацію власної діяльності та взаємодії з клієнтами, врахування світових тенденцій у своїй діяльності [1].

Запровадження новітніх технологій та методів управління є необхідною умовою ефективної роботи вітчизняних авіакомпаній як елемента забезпечення конкурентоспроможності на світових ринках пасажирських авіаперевезень. У силу вищезазначених причин корпоративні інформаційні системи для керівництва середніх і великих авіакомпаній є необхідним інструментом, що дозволяє підвищити ефективність і прозорість бізнес-процесів і забезпечити централізовану підтримку прийняття управлінських рішень на всіх рівнях і у всіх сферах бізнесу авіакомпанії. Автоматизація бізнес-процесів сьогодні розглядається як засіб найбільш ефективного управління, що забезпечує мінімізацію витрат і збільшення прибутковості авіапідприємства.

Посилаючись на досвід роботи вітчизняних авіакомпаній слід зазначити, що становлення й розвиток ринкової системи господарювання в Україні потребують принципово нових підходів до організації управління підприємницькою діяльністю суб'єктів цивільної авіації, особливу увагу у цьому процесі займає впровадження корпоративної інформаційної системи як елемента корпоративного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку корпоративних інформаційних технологій досліджували такі вітчизняні вчені, як Г. Прокудін [2],

Л. Ачкасова [3], Р. Ільєнко [4], В. Євдокімов [5], Ю. Кулаєв [6], Н. Орлова [7], Л. Різніченко [8], Л. Рибалко [9] та ін. В роботах доведено, що інформаційні системи є потужними інструментами для створення більш конкурентоздатних та ефективних корпорацій. Виконуючи функції групування, систематизації, обробки та аналізу даних, вони допомагають успішно реалізовувати функції корпоративного управління на підприємстві, та контролювати потоки інформації.

Взаємодія між інформаційними технологіями й корпораціями є дуже складною і піддається впливу великої кількості факторів, включаючи структуру організації, стандартну техніку експлуатації, політику, культуру, навколишнє середовище й рішення управління. Розвиток корпоративних інформаційних систем сьогодні зумовлений необхідністю у більш деталізованій інформації про ринок та споживачів; збором та використанням різнопланової інформації; потребі в інтенсивному взаємному контакті зі споживачем, тобто налагодженню внутрішнього зв'язку; інтенсивному розвитку інформаційних технологій. Тому проблема впровадження інформаційних технологій та їх роль у сучасному корпоративному управлінні є досить актуальною і потребує подальших глибоких теоретичних досліджень.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань у напрямку формування корпоративних інформаційних систем, безпосередньо аспекту їх впровадження підприємствами цивільної авіації України, уваги не приділено, що актуалізує мету дослідження.

Актуальність - визначення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Посилаючись на вищевизначене, доведено, що вимоги практики діяльності суб'єктів цивільної авіації вимагають удосконалення системи корпоративного управління, яка забезпечить ефективну реалізацію стратегії авіакомпанії, підвищуючи її конкурентоспроможність за рахунок запровадження відповідних сучасній економічній системі методів та інструментів для оброблення та аналізу інформації.

Автоматизація бізнес-процесів сьогодні стає для українських авіакомпаній способом виживання. Вона розглядається як засіб найбільш ефективного управління, що забезпечує мінімізацію витрат і збільшення прибутковості підприємства. Українські авіакомпанії, як правило, впроваджують комп'ютерні програми, що дозволяють автоматизувати процес управління певними інформаційними потоками: фінансами, бухгалтерською звітністю, маркетинговою діяльністю, зв'язками із клієнтами.

Однак, проведене дослідження дозволило визначити, що корпоративна інформаційна система управління (КІС), як елемент реалізації управлінської ідеології, що об'єднує бізнес-стратегію і прогресивні інформаційні технології не адаптована до діяльності вітчизняних авіакомпаній, та підприємств цивільної авіації загалом. Прогалина між запитом практики та відсутністю теоретико-методологічного обґрунтування механізму впровадження КІС авіакомпаніями України актуалізує проблему та необхідність її вирішення.

Метою статті є теоретичне обґрунтування аспектів впровадження корпоративної інформаційної системи як елементу вдосконалення управління діяльністю авіакомпанії.

Завдання статті представлені у розробці практичних рекомендацій щодо впровадження корпоративної інформаційної системи в діяльність авіакомпаній України, як елементу вдосконалення управлінської ідеології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягнення високого рівня ефективності роботи стає можливим за рахунок розвитку інформаційної діяльності та запровадження інновацій у сфері використання інформаційних технологій, що можливо лише за рахунок поглибленого та всебічного аналізу аспектів діяльності авіакомпанії в умовах інформаційної економіки, а саме вивчення та аналізу особливостей діяльності провідних західних авіаперевізників, розробки та впровадження нових технологій, оптимізації організаційної структури компанії.

Дослідження бізнес-стратегії світових лідерів авіаперевезень Qatar Airways, Singapore Airlines, ANA All Nippon Airways, Cathay Pacific, EVA Air, Deutsche Lufthansa дозволило

встановити, що автоматизація корпоративного управління забезпечила авіакомпаніям високий рівень конкурентоспроможності за рахунок швидкої реакції на вимоги ринку, скорочення часу на виконання окремих операцій та корпоративний синергетичний ефект, оскільки відбувається інформаційна інтеграція на всіх гілках ієрархії управління [10].

Отже, корпоративна інформаційна система (КІС) авіакомпанії - це інформаційна система, яка підтримує автоматизацію функцій управління на авіа підприємстві та його представництвах у інших регіонах або країнах і постачає інформацію для прийняття управлінських рішень. У ній реалізована управлінська ідеологія, яка об'єднує бізнес-стратегію авіакомпанії і прогресивні інформаційні технології.

Автоматизоване управління діяльністю авіакомпанії в умовах ЗЕД - це автоматизована інформаційна діяльність направлена на забезпечення ефективності виконання місії та цілей авіакомпанії із перевезення пасажирів, вантажу та пошти, як на території реєстрації, так і за її межами, відповідно до мережі перевезень та розкладу руху повітряних суден.

Схема корпоративної інформаційної системи управління ЗЕД діяльністю авіакомпанії представлена на рисунку 1. Ефективне управління діяльністю авіакомпанії з допомогою корпоративної інформаційної системи, дозволяє контролювати основні напрямки діяльності [6]:

- кваліфікацію не тільки льотного, інженерно-технічного персоналу, але й управлінського персоналу (менеджерів);
- стан парку ПС;
- проводити гнучку тарифну політику з урахуванням сезонності та оптимізації класності обслуговування;
- здійснювати точний контроль за видатками і доходами;
- впроваджувати автоматизацію всіх виробничих процесів;
- інформувати та контролювати представництва авіакомпанії в інших регіонах та країнах.

Використання КІС в управлінні діяльністю авіакомпанії, як елемент загальної системи управління, значно впливає на ефективність її авіаційної діяльності, інтегруючи взаємодію підрозділів та її взаємозв'язки з постачальниками, споживачами та конкурентним середовищем, тому оцінка та підвищення ефективності операційного менеджменту є одним з таких завдань яке потребує науково обґрунтованого підходу до його вирішення.

Управління авіакомпанією - це сукупність прийомів, форм і методів цілеспрямованого впливу на авіакомпанію з метою досягнення конкретних цілей [6].

При розрізненні ефективності та результативності легко виокремити два види ефективного управління діяльністю авіакомпанії з використанням КІС:

- ефективне керівництво, яке забезпечує перспективний, інноваційний розвиток і стратегічний успіх;
- результативне керівництво, яке уможливорює тимчасове досягнення короткострокових цілей.

Основою ефективного управління діяльністю авіакомпанії з використанням КІС є визначення ефективності її діяльності. Оцінка ефективності будується на основі єдиних методологічних принципів визначення ефективності діяльності.

Рис. 1 Елементи ефективного управління діяльністю авіакомпанії з використанням КІС
[Джерело: розроблено автором]

У якості основних загальних принципів здійснення управління діяльністю авіакомпанії на практиці, визначають наступні [6]:

- у процесі оцінки ефективності управління операційною діяльністю необхідно поєднувати науково-технологічний аналіз з комерційним, фінансово-економічним, соціальним, щоб забезпечити комплексність підходу до їх здійснення;

- при оцінці ефективності операційної діяльності, зіставлення витрат і результатів необхідно проводити з урахуванням зміни цінності грошей у часі;

- при здійсненні операційної діяльності принципово необхідно враховувати невизначеність і ризики.

Отже, виходячи з вищевикладеного, доведено, що успішне функціонування системи управління діяльністю авіакомпанії багато в чому визначається ефективністю її організаційного забезпечення. Система організаційного забезпечення управління діяльністю авіакомпанії складає взаємопов'язану сукупність її внутрішніх структурних служб і підрозділів, які забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень з окремих питань планування, формування, розподілу і використання прибутку і несуть відповідальність за результати цих рішень.

Визначено, що інформаційне управління являє собою основну діяльність авіакомпанії, яка пов'язана з наданням авіаційних послуг із перевезення пасажирів, розробкою маршрутів та рейсів, вибору типу повітряного судна, класу перевезень, забезпечує основну частку доходу і є основним джерелом формування цінності. А отже, управління на базі КІС є пріоритетним напрямком роботи для менеджменту вітчизняних авіакомпаній.

Висновки. Запровадження новітніх технологій та методів управління є необхідною умовою ефективної роботи вітчизняних авіакомпаній як елемент забезпечення конкурентоспроможності на світових ринках пасажирських авіаперевезень. Автоматизація корпоративного управління авіакомпанією, як доводить практика діяльності світових лідерів авіаперевезень, дозволяє отримувати суттєві фінансово-економічні переваги й оптимізувати ресурсний потенціал.

Проведений аналіз літературних джерел дозволив конкретизувати, що проблемі формування корпоративних інформаційних систем, безпосередньо аспекту їх впровадження підприємствами цивільної авіації України, уваги не приділено.

Визначено, що корпоративна інформаційна система (КІС) авіакомпанії - це інформаційна система, яка підтримує автоматизацію функцій управління на авіапідприємстві та його представництвах у інших регіонах або країнах і постачає інформацію для прийняття управлінських рішень. У ній реалізована управлінська ідеологія, яка об'єднує бізнес-стратегію авіакомпанії і прогресивні інформаційні технології. Обґрунтовано елементи корпоративної інформаційної системи управління діяльністю авіакомпанії, а також напрямки діяльності, які вона дозволяє ефективно контролювати.

Доведено, що автоматизоване корпоративне інформаційне управління являє собою основну діяльність авіакомпанії, яка пов'язана з наданням авіаційних послуг із перевезення пасажирів, розробкою маршрутів та рейсів, вибору типу повітряного судна, класу перевезень, забезпечує основну частку доходу і є основним джерелом формування цінності. А отже, управління на базі КІС є пріоритетним напрямком роботи для менеджменту вітчизняних авіакомпаній.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є конкретизація фінансово-економічних методів оцінки ефективності впровадження корпоративної інформаційної системи в управління вітчизняними авіакомпаніями.

Список використаних джерел

1. Державна авіаційна служба України (Державіаслужба). URL: <https://avia.gov.ua/> (дата звернення 29.05.2020).

2. Прокудін Г. С. Моделі і методи оптимізації перевезень у транспортних системах: монографія. К.: Національний технічний університет, 2018. 224 с.
3. Ачкасова Л. М. Автоматизація інформаційної системи служби експлуатації АТП /Л. М. Ачкасова, А. О. Гашинська / Економіка транспортного комплексу: зб. наук. праць. 2019. Вип. 27. С. 106–116
4. Ільєнко Р. В. Впровадження та використання інформаційних технологій у системі вищої освіти ЄС. Економіка і управління. 2019. №1. С. 134–140.
5. Євдокимов В. В. Корпоративні інформаційні системи: проблеми впровадження та аналіз ефективності. К.: Освіта, 2019. 347 с.
6. Кулаєв Ю. Ф. Экономика гражданской авиации Украины: монография. К.: Феникс, 2014. 666 с.
7. Орлова Н. С. Інформаційні системи в сучасному корпоративному управлінні. Актуальні проблеми державного управління. Х.: Знання, 2020. 564 с.
8. Різніченко Л. В. Досвід упровадження корпоративних інформаційних систем управління на вітчизняних підприємствах. Х.: Мета, 2018. 445 с.
9. Рибалко Л. П. Застосування сучасних корпоративних інформаційних систем в управлінні підприємствами. К.: Освіта, 2019. 119 с.
10. Airlines Inform. URL: <https://www.airlines-inform.ru/commercial-aircraft/Boeing-737-family.html>. (дата звернення 30.05.2020).

References

1. *State Aviation Administration of Ukraine* (2020). Retrieved from:<http://avia.gov.ua>. [in Ukrainian].
2. Prokudin, G.S. (2018). Modeli i metodi optimizaciyi perevezen u transportnih sistemah: monografiya [*Models and methods of transportation optimization in transport systems: monograph*]. Kyiv: National Technical University. [in Ukrainian].
3. Achkasova, L.M., & Gashins'ka, A.O. (2019). Avtomatizaciya informaciynoi sistemi sluzhbi ekspluatacii ATP [*Automation of information system of service of operation of MTE*]. Ekonomika transportnogo kompleksu [*Economy of the transport complex*], no. 27, 106-116 [in Ukrainian].
4. Il'ienko, R.V. (2019). Vprovadzhennya ta vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy u systemi vyshchoyi osvity YES [*Implementation and use of information technology in higher education in the EU*]. Ekonomika i upravlinnia [*Economics and Management*], no. 1, 134-140 [in Ukrainian].
5. Yevdokymov, V.V. (2019). Korporatyvni informatsiyni systemy: problemy vprovadzhennya ta analiz efektyvnosti. [*Corporate information systems: implementation problems and efficiency analysis*]. Kyiv: Osvita. [in Ukrainian].
6. Kulaev, Yu.F. (2014). Ekonomika grazhdanskoj aviacii Ukrainy: monografiya [*Economics of Civil Aviation of Ukraine: Monograph*]. Kyiv: Fenics. [in Ukrainian].
7. Orlova, N.S. (2019). Informatsiyni systemy v suchasnomu korporatyvnomu upravlinni. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnya [*Information systems in modern corporate governance. Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*]. Kharkiv.: Znannya. [in Ukrainian].
8. Riznichenko, L.V. (2020). Dosvid uprovadzhennya korporatyvnykh informatsiynykh system upravlinnya na vitchyznyanykh pidpryyemstvakh [*Experience in implementing corporate information management systems at domestic enterprises*]. KH.: Meta. [in Ukrainian].
9. Rybalko, L.P. (2019). Zastosuvannya suchasnykh korporatyvnykh informatsiynykh system v upravlinni pidpryyemstvamy [*Modern corporate information systems in the management of enterprises*]. Kyiv: Osvita. [in Ukrainian].
10. *Airlines Inform* (2020). Retrieved from: <https://www.airlines-inform.ru/commercialaircraft/Boeing-737-family.html>.

KOVALENKO Nadiia, PhD (Pedagogical sciences), Associate Professor of the Department of Management, Economics and Tourism, Flight Academy National Aviation University.

INTRODUCTION OF CORPORATE INFORMATION SYSTEM AS AN ELEMENT OF IMPROVEMENT OF AIRLINE ACTIVITY MANAGEMENT

Abstract. Objective. *Theoretical substantiation of aspects of introduction of corporate information system as an element of improvement of management of activity of airline.*

Methods presented in the development of practical recommendations for the implementation of corporate information system in the activities of airlines of Ukraine, as an element of improving management ideology. The proposed new technologies and management methods should be summarized by default, performed by domestic manufacturers as competitive products, which are contained in different markets. Automation of corporate governance, which, as a reference, carries out the practical activities of all leaders in the air industry, allows you to get significant economic benefits and optimize the potential. The conducted analytical literature sources confirmed the specification that the problems of corporate information systems, and they consider the issues that they do to the enterprises of the civil power of Ukraine, which do not pay attention.

Results. *It is determined that the airline's corporate information system (CIS) is an information system that supports the automation of management functions at the airline and its representative offices in other regions or countries and provides information for management decisions. It implements a management ideology that combines the airline's business strategy and advanced information technology. The elements of the corporate information system of airline activity management are substantiated, as well as the directions of activity, which it allows to control effectively. It is proved that automated corporate information management is the main activity of the airline, which is associated with the provision of air services for passenger transportation, development of routes and flights, choice of aircraft type, class of transportation, provides the bulk of revenue and is the main source of value. Therefore, CIS-based management is a priority for the management of domestic airlines.*

Scientific novelty. *The conceptual and categorical apparatus of management of corporate information activity of the airline is formalized. The vectors of development of the airline 's activity from the standpoint of introduction of information technologies in corporate management are determined. Practical recommendations for the introduction of a corporate information system as an element of improving the management of the airline.*

Practical significance the obtained results are reflected in the possibility of their use by aviation enterprises, including airlines, in order to increase the efficiency of management using a modern corporate information system. The results of the study are based on an analysis of the activities of the existing airline, can be used by aviation companies to increase the efficiency of economic activity through the introduction of corporate information management system FEA.

Key words: *airline, automated management, information technologies, corporate management, corporate information system, management, business strategy, management ideology.*

Одержано редакцією: 22.04.2020 р.
Прийнято до публікації: 01.05.2020 р.